

Tipuri de așezări și locuințe în cadrul culturii Verbicioara

Alexandru Nălbitoru - Mărăcine
nalbitorumaracine@yahoo.com

Cultura Verbicioara, semnalată în urma cercetărilor din așezarea cu același nume de un colectiv coordonat de Dumitru Berciu, ocupă o suprafață vastă, respectiv sud-vestul României, partea de nord-est a Serbiei și nord-vestul Bulgariei. Limita vestică pare să fie desemnată de linia Barice-Oresač¹ în Banatul sârbesc.

Așezările acestei culturi sunt amplasate de-a lungul cursurilor principale de apă, în apropierea unor resurse importante cum ar fi sarea, în peșteri sau locuri care confereau o oarecare siguranță. Se pare că erau preferate locurile înalte, situate pe terasele unor râuri sau pante de dealuri și chiar o serie de insule, cum ar fi aceea de la Ostrovul Corbului².

O primă clasificare a tipurilor de așezări o face Dumitru Berciu³, stabilind ca tipuri principale așezările de terasă, de înălțime și în peșteri și pentru ultima fază a culturii așa numitele „cenușare” (zolnik). În legătură cu acest din urmă tip, tot mai mulți cercetători le consideră în prezent ca mai degrabă asociate cu o serie de așezări și răspunzând unor necesități ale acestora decât așezări propriu-zise.

O altă clasificare a așezărilor acestei culturi îi aparține lui Gabriel Crăciunescu, care adoptă drept criteriu amplasamentul topografic⁴.

Potrivit cercetătorului amintit, pot fi deosebite așezări situate în zona de munte, și aici se face distincția între așezări situate pe înălțimi ca la Ocnița și Polovragi, așezări în peșteri și adăposturi sub stâncă: Adăpostul lui Climente, Peștera Climente I, Baia de Fier, Cincioare, Ponoarele, Devetaki și Muselievo, ultimele două la sud de Dunăre.

O altă categorie o reprezintă așezările situate în zona de deal, acestea putând fi situate pe o pantă, ca la Slatina, Orlești, Livezile, Olteanca, Opișor, Orevița Mare, pe promontorii: Verbicioara, Dobra, Govodarva.

Așezările din zona de câmpie sunt numeroase (Cleanov, Verbicioara, Sinești, Dăneasa, Viespești, Devesel), în aceeași categorie fiind incluse și așezările situate în luncile sau pe terasele unor râuri - Locusteni, Pătulele, Bistreț, Malovăț, Ocnele Mari, Rogova, Bucura sau așezările din insule - Șimian, Gârla Mare, Ostrovul Corbului – Cliuci, Ostrovul Mare.

În ultima etapă de evoluție a acestei culturi apar și așezările de tip „cenușar”, cum ar fi cele de la Orodel, Govodarva sau Orevița Mare.

Majoritatea acestor așezări au un singur nivel de locuire, fapt care ar indica o oarecare mobilitate a locuitorilor acestei culturi, pusă în legătură cu creșterea animalelor⁵. La Vlădești (Vâlcea) s-au observat două niveluri de locuire, stratul de cultură având o grosime de 0,60 metri⁶.

¹ Jovan Uzelac, *Bronze Age in The South of The Yugoslavian Banat*, în *Jugoslovensko Podunavlje i susedne oblasti u II Milenijum p.n.e.*, Beograd Vrsac, 1996, p. 27.

² P.Roman, A. Dodd Opriteșcu, M.Dogaru, M.Simon, *Descoperirile de la Ostrovul Corbului, jud. Mehedinți*, în M.C.A., 1983, pp. 101-105.

³ D. Berciu, *Câteva probleme ale culturii Verbicioara*, SCIV 12/2, 1961, p. 231.

⁴ G. Crăciunescu, *Cultura Verbicioara în jumătatea vestică a Olteniei*, Bibliotheca Thracologica 41, Craiova, 2004, pp. 59-69.

⁵ A. Vulpe, *Bronzul timpuriu; Perioada mijlocie a epocii bronzului* În: A. Vulpe (coord.), M. Petrescu-Dîmbovița, A.László, *Istoria Românilor, Vol I: Moștenirea timpurilor îndepărtate*, București 2001, p 267.

⁶ D.Berciu, S. Purcărescu, P.Roman, *Săpături și cercetări arheologice în raionul Râmnicu Vâlcea*, în M.C.A. VII, 1961, p. 131.

La Verbicioara⁷ și Cârcea⁸ s-au observat și lucrări de fortificare, în ultima stațiune fiind menționate un șanț dublat de un val de pământ și o palisadă de lemn. Întinderea acestor așezări se poate cu greu estima în lipsa unor cercetări sistematice.

O clasificare a acestor așezări se poate face ținând cont de amplasament, mod de organizare, durată de folosire și dimensiuni, așa cum s-a realizat pentru așezările culturii Glina⁹.

Locuințele nu par a avea o anumită dispunere în cadrul așezărilor. Cele mai multe locuințe sunt cele de suprafață, dar existau și locuințe adâncite în pământ, ca la Vierșani - Jupânești¹⁰.

Locuințele erau construite având o structură alcătuită din trunchiuri de copac și niuele împletite, peste care era aplicat un strat de lut amestecat cu pleavă sau paie tocate. Gabriel Crăciunescu afirmă că la Rogova pereții erau spoșiți cu o humă albicioasă¹¹, fapt care răspundea unor necesități estetice sau sanitare.

Forma locuințelor este, în majoritatea cazurilor, patrulateră, dar se citează și o colibă ovală descoperită la Copăcelu¹².

În interiorul acestor locuințe exista o vatră sau un cuptor, probabil o laviță de-a lungul pereților. Lângă vatră, sau pe vatră, au fost descoperite topoare de piatră șlefuită sau chiar căței de vatră¹³. Faptul că majoritatea locuințelor prezintă urme de ardere s-ar datora acestor structuri de combustie sau, de ce nu, trecerii lor prin foc în urma abandonării așezării sau a locuinței respective din diferite motive, cum remarcă Cristian Schuster pentru locuințele din mediul Glina¹⁴.

Résumé

Des types des établissements et habitations dans le cadre de la Culture de Verbicioara

La culture de Verbicioara a été signalée après les recherches de la site eponime par un groupe conduit par Dumitru Berciu.

Les établissements de cette culture étaient situés tout au long de rivières, auprès de ressources importantes comme du sel; dans les grottes ou des endroits qui présentaient une telle sécurité.

Les plus importantes types d'établissements étaient celle de terrasse, suivi par celle de hauteur, dans les grottes et pour les dernière étape des „cendrieres” – zolniki.

Les types des habitations étaient celle de surface, mais existe aussi des huttes.

⁷ D. Berciu, Câteva probleme ale culturii Verbicioara, SCIV 12/2, 1961, p. 231.

⁸ G. Crăciunescu, *lucr.cit.*, p. 60.

⁹ C. Schuster, *Perioada timpurie a epocii bronzului în bazinele Argeșului și Ialomiței Superioare*, Bibliotheca Thracologica XX, București 1997, pp. 29-32.

¹⁰ Gh. Calotiu, *Contribuții la cunoașterea culturii Verbicioara din județul Gorj*, Litua 6, 1994, pp. 7-42.

¹¹ G. Crăciunescu, *lucr.cit.*, p. 69.

¹² D.Berciu, *Date noi privind sfârșitul culturii Verbicioara* în SCIVA, 27, 1976,2, pp. 171-180.

¹³ Gh. Calotiu, *lucr.cit.*, p. 16.

¹⁴ C. Schuster, *Perioada timpurie a epocii bronzului în bazinele Argeșului și Ialomiței Superioare*, Bibliotheca Thracologica XX, București 1997, p. 45.